

A fő nyomvonal ebben az esetben is döntően természetes, több esetben régészeti korú rétegben haladt. Általánosságban igaz, hogy az úttest alapozása alatt már a természetes rétegsor jelentkezett, az egykori magasabb térszíneken mindez régészeti korú (római) szintet is jelentett egyúttal, de alapvetően nem ez volt a jellemző. Csak két helyen értük el biztosan a római szintet. Az árok a „Hercules-villa” mögött rossz megtartású, földbe rakott falakat vágott át, amelyeket római korúnak vélek annak ellenére is, hogy K–Ny-i tájolásuk lényegesen eltér a „villa” ÉK–DNy-i tengelyétől. Újkori kíséző lelet nem jellemezte a szóban forgó szakaszt, római kori emlékek (Drag 37 *terra sigillata* tál töredéke, sárga szalagfűl, pannoniai szürke, üveg) ugyanakkor figyelemre méltó mennyiségben akadtak az építőanyagokon kívül is. A másik, római kori leletanyagban gazdag szakasz a Szél és Szellő utca kereszteződésében volt, ahol korábban Nagy Tibor – vélhetően a szomszédos panelház építéséhez kapcsolódóan – egy késő római sírcsoportot tárt fel. Talán emiatt, talán a panelház építése, talán a közelben futó régi gázvezeték vagy akár mindhárom tényező miatt látszódtak csak áthalmozott rétegek a metszetekben. A betemetkezések emlékét azonban őrizték az áthalmozott rétegből származó embercsontok (koponyatető, gerinccsigolya, ujjperc), a viszonylag sok bélyeg nélküli *teguladarab* és némi kerámia (dörzstál, közép-galliai Drag 18/31 *terra sigillata* tányér pereme, nyers színű korsóalj, háromszatú szalagfűllet ellátott korsó peremtöredéke stb.).

A többi szakaszon a római szint elérése nem bizonyítható. A Raktár utcától D-re, a *legiotábor* területén, bár a metszetek tanúsága szerint természetes rétegben haladtak, még a római objektumok fölött elterülő katolikus temető sírhorizontja sem került felszínre. A mellékágak jellemzően sekélyebbek voltak, mélyebb kialakításúak csak a Raktár utcától É-ra elterülő panelházak között futottak. Ezekben a felső, áthalmozott réteg alatt rossz minőségű habarcsba rakott kő- és téglafalmaradványok kerültek elő, amelyeket stratigráfiai helyzetük, a kizárólag újkori kísézőleletek, illetve a kötőanyag milyensége alapján a panel-periódus előtt itt álló újkori épületek földben hagyott alapfalaiként határoztam meg.

BUDAI-BALOGH TIBOR

38. Budapest, III. Aquincum municipium keleti külvárosa (Záhony u. 7.) (KÖH 33262, 31237)

I

2012. november 28-án régészeti szakfelügyelet keretében megfigyeltem a volt Gázgyár területén egy 60×4 m-es ÉK–DNy irányú, mintegy 1,6–2 m mélységű közműárok kiásását. Az árok a 2009.02-es kutatóárkunkkal (Graphisoft Egyetem projekt)¹⁰ párhuzamosan, attól mintegy 4–5 m-re K-re húzódott. A terület nagy részén a modern bolygatás szinte a teljes mélységig, illetve a geológiai korú sárga homokos talajrétegekig húzódott. A kevert rétegekben némi bolygatott emberi csontmaradványt találtunk. Az árok ÉK-i oldalán, a Ny-i tanúfalból valószínűleg egy *in situ* csontváz néhány hosszúcsontra lóg ki, ennek kibontására nem volt módunk.

LASSÁNYI GÁBOR

39. Budapest, III. Aquincum municipium nyugati külvárosa (Óbudai Baseball Aréna) (KÖH 45778)

Ró, Kú

2012 tavaszán kezdődtek meg a Főváros első kiépített baseballpályájának előkészítő munkái Óbudán, a Keled utcában (Keled–Aranyos utca, hrsz. 19622/4). A terület mintegy 300 m-re Ny-ra húzódik Aquincum római kori polgárvárosának Ny-i falától, a településről a Solymár-völgy irányába kivezető K–Ny-i főútvonaltól, az úgynevezett „D utca” folytatásának D-i oldalán. 1975-ben Póczy Klára rövid feltárást végzett itt, amikor egy mintegy 30 m szélességű ipari vágányt vezettek át átlósan a területen. Az ásatások során kövezett főutat és az azt két oldalról kíséző, tornácós homlokzatú köépületek részleteit sikerült megfigyelni.

A vizsgált terület közvetlen közelébe lokalizálható az a faze-kastelep, amelynek 2 kemencéjét és kútját 1929-ben Nagy Lajos találta meg. A kemencék pontos helye jelenleg nem azonosítható, mindössze annyi tudható, hogy azokat az úgynevezett Katonai Anyagszertár, a későbbi lókörház a Keled utca és Kunigunda útja sarkán még ma is álló épületeitől, valamint az esztergomi vasúti töltéstől nem messze tárták fel.

Szerencsés módon a tervezett beruházás területét is magába foglalta Stefan Groh és Helga Sedlmayer, az Osztrák Régészeti Intézet és az Aquincumi Múzeum közös kutatási projektjén belül, 2011-ben végzett geofizikai felmérése.

Mivel a baseballpálya legnagyobb részén a vízszintes felszín kialakításához jórészt 10–30 cm vastagságú feltöltés kialakítását tervezték, amely előtt a gyomirtás miatt kis mélységű tárcsázásra is sor került, ezért a kutatás első fázisában fémkereső műszerek segítségével leletkutatást végeztünk önkéntesek bevonásával. A mintegy 11 000 m²-nyi felületen több mint 300, jórészt római kori fémtárgy került elő. Minden lelet pozícióját mérőállomás segítségével pontosan bemértük. A talált leletek koncentrációjából és a felszíni megfigyelésekből arra következtettünk, hogy a római épületek a K–Ny-i főútvonal két oldalára koncentráálódtak. D felé valószínűleg a terep is lejtett, és a talált emlékek száma is erőteljesen csökkent. A tárgyak közül összesen 65 érem: 63 római kori pénz, 1 Ferdinánd dénár és 1 török akce volt. Az előzetes feldolgozás alapján az érmek közül a legkorábbi Vespasianus császár *denárja*, 18 az Antoninus-dinasztia időszakára, 14 a Severus-korra míg 5 erősen kopott bronzpénz a 2–3. századra tehető. További 18 példány a katonacsászárok korából származik, ezek jórészt *antoninanusok*. A késő római korból pedig 7 darab 4. századi *folllist* találtunk. A többi fémtárgy között nagyszámú ruhakapcsoló tű, jórészt térdfibula volt. A használati tárgyak közül zárszerkezet részei, kulcsok, bútordíszek, ládikaveretek és egy kisebb dárdahegy is előkerült.

A terep legmagasabb pontján, a terület ÉK-i sarkán a gyomirtás és a tárcsázás nyomán egy erőteljesen köves felületen már épületelemek látszottak a felszínen. Itt a feltöltés előtt egy 10×7 m-es, K–Ny irányú szelvényt alakítottunk ki, amelyet csekély, 5–10 cm-es mélységig megtisztítottunk a legfelső köves-omladékos réteg tetejéig. A felszín megtisztítása után 2, valószínűleg egymással párhuzamos, a fő égtájaknak megfelelően tájolt épület gondosan megépített, 0,7 m vastag kőalapozásnak egy-egy sarka rajzolódott ki. A 2 épület K–Ny-i fala teljesen egybevágó, a Ny-i saroknál a fal némileg túllóg K-i irányban. A párhuzamos É–D-i falak közti távolság 6 m, de a közöttük lévő köves réteg esetleg további köztes falakra utalhat.

¹⁰ RKM 2009, 164–166.